

Dit is een uitgewerkt lespakket voor het verhaal "**Grenzeloos (2065)**". Het pakket is ontworpen voor de derde graad van het secundair onderwijs (geschikt voor alle finaliteiten) en behandelt de thematiek rond klimaatmigratie, internationale verdragen, geopolitiek, universele mensenrechten en mondiale solidariteit.

Lespakket: Grenzeloos (2065)

Thema: Klimaatmigratie, geopolitiek, internationale verdragen, grenzen, universele mensenrechten en mondiale solidariteit

Doelgroep: Derde graad secundair onderwijs (doorstroom, dubbele finaliteit, arbeidsmarkt)

Duur: 1 tot 2 lesuren (ca. 50 tot 90 minuten)

1. Leerdoelen & eindtermen

Algemene leerdoelen

De leerlingen:

- Analyseren de geopolitieke en ethische uitdagingen rond grootschalige mondiale klimaatmigratie.
- Onderzoeken de reikwijdte van internationale verdragen (zoals de Conventie van Genève) en evalueren hoe deze moeten worden aangepast aan de klimaatrealiteit van de 21e eeuw.
- Reflecteren op het spanningsveld tussen nationale soevereiniteit (het beschermen van eigen grenzen en welvaart) en mondiale menselijke solidariteit.

Specificaties per finaliteit

- **Doorstroom (ASO):** analyseert internationale rechtssystemen en geopolitieke verhoudingen, en formuleert een juridisch-ethische onderbouwing voor of tegen een nieuw internationaal klimaatvluchtelingenverdrag.
- **Dubbele finaliteit (TSO):** linkt de geografische impact van klimaatverandering aan menselijke migratiestromen en brengt oplossingsmodellen overzichtelijk in kaart (via een case study of thematische kaart).
- **Arbeidsmarkt (BSO):** Leert empathisch en concreet nadenken over wat het betekent om je leefomgeving te moeten verlaten en bedenkt praktische manieren waarop gemeenschappen nieuwkomers op een waardige manier kunnen opvangen.

2. Lesverloop

Fase 1: Instap & evocatie (10 min)

- **Oefening:** *Definieer de Vluchteling*
- **Docent:** Schrijf de volgende definitie op het bord: "*Een vluchteling is iemand die gegronde vrees heeft voor vervolging vanwege ras, godsdienst, nationaliteit, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep.*" (VN-Vluchtelingenverdrag 1951).

- **Vraag aan de klas:** *"Stel dat jouw huis onbewoonbaar wordt door een stijgende zeespiegel, aanhoudende droogte of extreme hitte, en er is geen drinkwater meer. Valt dit onder 'vervolgung'? Heb jij volgens het recht van vandaag de status van vluchteling?"*
- **Klassikale conclusie:** Breng het begrip **klimaatmigrant** in en bespreek het huidige juridische vacuüm.

Fase 2: Kern & Verhaalanalyse (20 min)

Lees het verhaal *Grenzeloos* (focus op de historische speech van Mara Kimmel bij het in werking treden van het Verdrag voor Mondiale Migratie in 2065) klasgewijs of in stilte. Of beluister de korte samenvatting, te vinden bij het lesmateriaal op de site. (Is gemaakt door AI)

Verdiepingsvragen bij het verhaal:

1. **De historische omslag:** wat ging er volgens de speech van Mara Kimmel vooraf aan het jaar 2065? Welke tragedies en maatschappelijke spanningen dwongen de wereld tot een nieuw verdrag?
2. **Van Fort Europa naar een open wereld:** hoe veranderde de visie op 'grenzen' tussen de vroege 21e eeuw en 2065?
3. **Het economische en menselijke argument:** waarom stelt het verhaal dat het openstellen van grenzen en het delen van leefbare gebieden uiteindelijk de enige manier was om chaos en oorlog te vermijden?

Fase 3: Gedifferentieerde verwerkingsopdrachten (30 min)

Kies de opdracht die het beste aansluit bij de klasgroep/finaliteit:

Optie A: Doorstroom (ASO) – Geopolitieke beleidsnota: "Het Klimaatverdrag van 2065"

- **Opdracht:** Schrijf als diplomatieke raadgever van de Europese Unie of de Verenigde Naties een beleidsnota (400-600 woorden) over de haalbaarheid van een universeel klimaatmigratiepact.
- **Kernvragen:**
 - Welke juridische criteria moeten bepalen wanneer iemand officieel 'klimaatvluchteling' is?
 - Hoe verdeel je de verantwoordelijkheid en opvangcapaciteit tussen landen die historisch veel CO2 hebben uitgestoten en landen die het hardst getroffen worden?
 - Hoe overwin je de politieke weerstand van burgers die vrezen voor verlies van welvaart of culturele identiteit?

Optie B: Dubbele Finaliteit (TSO) – Interactieve case & kaart: "Vluchtroutes van de Toekomst"

- **Opdracht:** Breng in duo's de geografische realiteit van 2065 in kaart via een presentatie of poster.
- **Vereisten:**

- **In kaart brengen:** selecteer 3 specifieke regio's in de wereld die tegen 2065 grotendeels onbewoonbaar dreigen te worden (bijv. eilandstaten in de Stille Oceaan, delen van Sub-Sahara Afrika, laaggelegen delta's in Azië).
- **Bestemmingen:** welke regio's in het noorden of zuiden worden opvanggebieden?
- **Oplossingsmodel:** werk een concreet integratie- of huisvestingsmodel uit voor hoe een gaststad of -regio 100.000 nieuwe klimaatmigranten op een duurzame en economisch slimme manier kan opnemen.

Optie C: Arbeidsmarkt (BSO) – Inleefopdracht & welkomstgids: "Een nieuwe start"

- **Opdracht:** Bedenk in kleine groepjes hoe je als buurt of school een gezin opvangt dat moet verhuizen omdat hun eigen land onbewoonbaar is geworden door het klimaat.
- **Inhoud van de gids:**
 - **De inleefvraag:** Stel je voor dat je binnen één week je huis moet verlaten en enkel mag meenemen wat in één koffer past. Welke 5 persoonlijke spullen neem je mee en waarom?
 - **De welkomstgids:** Maak een praktische poster met 5 dingen die jouw gemeente of school kan doen om nieuwkomers zich meteen thuis en nuttig te laten voelen (bijv. taaltafels, samen koken, werk- en stageplekken).

Fase 4: Slot & klasdebat (15 min)

- **Stelling voor het debat:** *"Ieder mens heeft het recht om te wonen op een plek op aarde waar leven fysiek mogelijk is. Grenzen mogen het recht op overleven nooit in de weg staan."*
- **Format:**
 - Verdeel de klas in een 'Lagerhuis debatformat': de stoelen staan tegenover elkaar opgesteld.
 - Leerlingen mogen pas spreken als ze fysiek naar de overkant stappen wanneer ze door een argument van de tegenpartij zijn overtuigd of een nieuw standpunt willen inbrengen.

3. Evaluatievoorstellen

Formatieve evaluatie (tijdens de les)

- Inbreng tijdens de analyse van de speech uit het verhaal en het debat over menselijke rechten vs. grenzen.
- Vermogen om maatschappelijke kwesties vanuit mondiale versus lokale invalshoeken te bekijken.

Summatieve evaluatie (na de les)

- **Beoordeling van de beleidsnota / de case study / de welkomstgids** op basis van:
 1. **Inhoudelijk inzicht:** Begrip van de oorzaken van klimaatmigratie en het juridische kader rond vluchtelingen.

2. **Argumentatie en ethiek:** Het vermogen om complexe geopolitieke en menselijke belangen af te wegen en onderbouwen.
3. **Vormgeving & uitvoering:** De kwaliteit en nauwkeurigheid van het opgeleverde werkstuk.

Een belangrijke bron voor het verhaal rond migratie, **Grenzeloos** was het boek 'De eeuw van de nomade' van Gaia Vince (Ten have, 2025). Het thema van de klimaatvluchtelingen komt ook aan bod in 'De klimaatoorlogen' van Harald Welzer (Ambo, 2009) en 'Het klimaatboek' onder redactie van Greta Thunberg (De Bezige Bij, 2024). Een gesprek met Ilse Ruysen en het lezen van haar boek 'Vloedgolf' (Owl Press, 2024) gaf alweer andere inzichten.